

DOĞAL KAYNAKLARIN KULLANIMINDA PEYZAJ YÖNETİMİ, KORUMA ve PLANLAMASI

**E. Figen İLKE¹, Osman UZUN², Gülay ÇETİNKAYA³, Füsun ERDURAN⁴,
Sebahat AÇIKSÖZ⁵**

¹ Ankara Üniversitesi Ziraat Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü,

² Düzce Üniversitesi Orman Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü,

³ Lefke Avrupa Üniversitesi Tarım Bilimleri ve Teknoloji Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü,

⁴ Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü,

⁵ Bartın Üniversitesi Orman Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü.

İletişim Sağlanacak Yazar: E. Figen İLKE figendilek@gmail.com,
Tel: 00 90 (312) 5961702 Fax: 00 90 (312) 3176467

1.Giriş

İnsanlığın doğal kaynakların kullanımındaki sınırsız ve sorumsuz davranışları, günümüzde pek çok sorunun oluşumuna neden olmuştur. Doğal kaynak olarak toprağın, suyun, havanın ve bitki örtüsünün hiç kirlenip, bozulacağı; ya da gün gelip, (hayvan varlığının) tükeneceği düşünülmemiştir. Peyzajın doğal elemanlarının (hava, su, toprak, bitki örtüsü ve hayvan varlığı vb.) kullanımında, peyzaj ekolojisi göz ardı edilmiştir. Peyzaj ekolojisi kapsamında zincirin bir halkasının, bu bütünü nasıl etkileyeceği ya görmezden gelinmiş ya da gerçek anlamda görülememiştir. Oysa peyzaja bir noktada olan etkinin sonuçları, bütüne zincirleme olarak yansımıştır. Örneğin; planlama da yer seçimlerinde peyzaj ekolojisi dikkate alınmadığı için yapılan yerleşim ve sanayi alanları ya en iyi tarım topraklarını, hem yok etmiş; hemde yakın çevresini kirletmişlerdir. Ya da o alanın bitki örtüsü yok edilerek alan sağlanırken, bunun iklim üzerine etkisi unutulmuştur. Ya da bu alanların geçirimsiz yüzeylerle kaplanarak, taban suyu beslenimi durdurulmuştur. İşte bu ve benzeri olumsuzluklar, zaman içerisinde dünyayı yaşanılmaz hale getirmektedir. Bu nedenle peyzaj ekolojisi temelinde peyzaj planlaması üzerinden diğer planlama çalışmaları yapılmalıdır ki sorunların oluşumu engellenerek; daha yaşanabilir ortamlarda yaşama şansı elde edebilelim. Peyzajın doğal elemanlarının her birinin mevcut durumu ortaya konularak; etki alanları göz önüne alınarak, ilişkileri karşılaştırmalı analiz edilerek peyzaj planlaması açısından değerlendirilmelidir. Peyzajın doğal elemanlarına korunan alanlar mantığı dışında, tüm peyzajın etkileşimli elemanları tek tek irdelenerek, bütünü çerçevesinde değerlendirilmelidir. Oysa günümüzde ekoloji temelli planlama yaklaşımları sadece tanımlı koruma alanları üzerinde durmakta, onların dışında yer alan alanlarda tanımsız (koruma alanı olarak) peyzajlar üzerinde gene peyzaj ekolojisi unutulmuş, planlar oluşturulmaktadır. Oysa peyzajın tüm doğal elemanları tek tek irdelenerek (peyzajın yapısı); bunların birbiri ile olan etkileşimleri de (peyzajın fonksiyonları ve peyzajın değişimi); dikkate alınarak peyzaj planlaması ve yönetimi gerekmektedir.

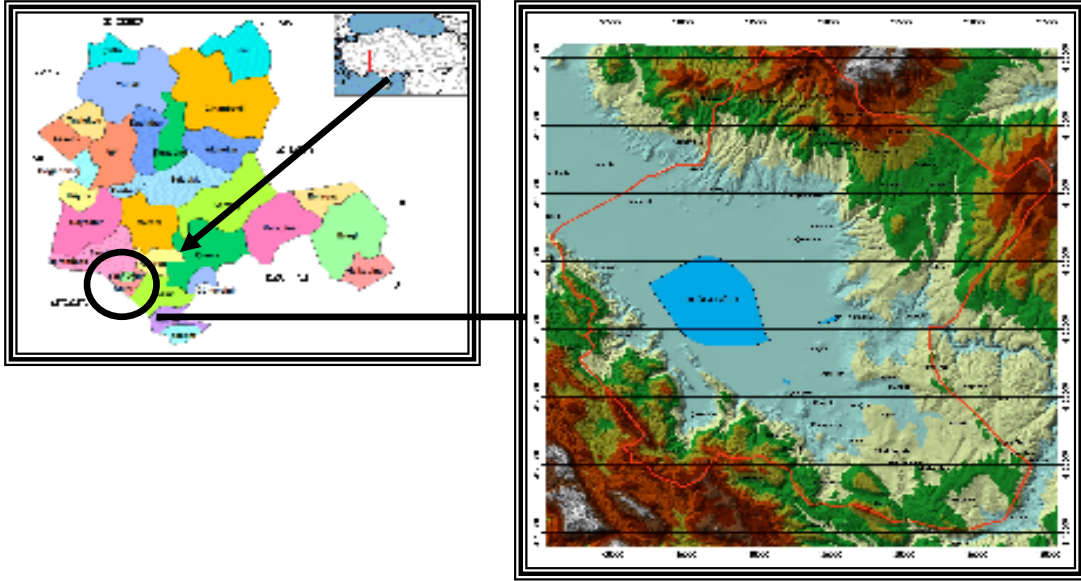
Yarcı, Malkoç, (2011)'a göre ise, Peyzaj yönetimi sürdürülebilir kalkınma perspektifinden, bir peyzajın düzenli bakımını sosyal, ekonomik ve çevreyle ilgili süreçlerin yol açtığı değişiklikleri yönlendirecek ve uyumlaştıracak biçimde temin etmeye yönelik eylem anlamına gelmektedir (TÇV, 2011). Bu bağlamda peyzaj mimarları; alan kullanım yönetimi, proje yönetimi, kaynak yönetimi, şantiye yönetimi, finansal yönetim, gelişim yönetimi vb. konularda hizmet vermektedir (Yarcı, Malkoç, 2011; Sönmez ve Malkoç Yiğit, 2002).

Peyzaj yönetimi konusunda Bakanlık çerçevesinde Suğla Gölü Mevkii'nde Peyzaj Yönetimi, Koruma ve Planlama Projesi gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında odak, su kaynakları olduğu için su kaynaklarına yönelik bazı sorunların çözüm önerilerinin ortaya konulması ile birlikte peyzaj yönetim modeli oluşturulmuştur. Proje de peyzaj yönetimi, üzerinde çalışılan ölçeğin alt ve üst ölçeklerinde tanımlanması gereken, gücünü doğal ve kültürel peyzaj elemanlarının bütünleştirilmesinden ve sürdürülebilir kullanım hedeflerinden alan bir sistem yaklaşımı olarak, bileşenleri farklı sektörlerle birlikte tanımlanarak; bazı öneriler geliştirilmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada Suğla gölü ve yakın çevresini oluşturan doğal ve kültürel peyzaj öğelerinin bir arada düşünüldüğü bir peyzaj yönetim organizasyonunun nasıl olması gerektiği ve işleyişi üzerinde durulmuştur.

2. Proje alanı

Proje alanı Devlet Su İşleri tarafından ülke genelinde belirlenen yirmibeş ana nehir havzasından Konya Kapalı Havzası sınırları içinde yer alan, Suğla Gölü ve yakın çevresinden oluşmaktadır. Proje alanı, İç Anadolu Bölgesi'nin güneyinde, Konya ili, Bozkır-Seydişehir-Ahırılı-Yalnhüyük ilçeleri sınırları içerisinde kalmaktadır. Suğla Gölü ve çevresini kapsayan alan, güney ve güneybatıda Batı Toroslar ve Geyik Dağları, güneydoğuda Esenler Dağı ve kuzeydoğuda Erenler Dağı ve Alacadağ ile çevrilmiştir. Proje alanı, 310 52' 43'' – 320 16' 02'' doğu boylamları ve 370 10' 46'' – 370 29' 46'' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Proje alanı 74.152 ha'lık bir alanı içermektedir (Şekil 1).

Sığ sulardan oluşan göl 2003 yılına kadar 18.600 ha'lık bir alana yayılmakta iken Beyşehir - Suğla - Apa kanalı ve projesinin Konya - Çumra sulamalarını sağlamak üzere yapılması sonucunda 1996-2003 yılları arasında bitirilen proje ile göl alanı 3733 ha'la sınırlandırılmıştır. DSİ tarafından, 145 milyon m³ suyun, Beyşehir - Suğla - Apa Kanalı ile Apa Barajı'na verilmesi ve Konya - Çumra ovalarının sulanması hedeflenmiştir. Proje; 66,9 km uzunluğunda ortalama yüksekliği 9,0 m olan seddelerden oluşmaktadır. Projede ayrıca ana terfi Merkezi, derivasyon ve drenaj kanalları, ulaşım yolları ve boşaltım kanalı bulunmaktadır. 650 milyon m³ su merkez pompa istasyonu aracılığı ile Konya - Çumra ovalarının sulanmasına verilmiştir (Anonim 2008).

Şekil 1. Çalışma Alanı

3. Projenin yöntemi

Konya İli, Bozkır-Seydişehir-Ahırılı-Yalılıyük İlçeleri ve Suğla Gölü Mevkii Peyzaj Yönetimi, Koruma ve Planlama Projesi'nin yöntemi birbirini takip eden altı aşamadan oluşmaktadır.

1. Suğla Gölü ve yakın çevresine ait koruma ana hedefi çerçevesinde peyzaj planının oluşturulması ve farklı sektörlere ait öneriler getirilmesi hedefi oluşturmaktadır,
2. Çalışma alanına ait doğal peyzaj elemanları, kültürel peyzaj elemanlarına ait verilerin toplanması ve bu verilerin bütüncül olarak neden sonuç ilişkilerine göre değerlendirilmesi,
3. Bu aşamada peyzaj analizleri kapsamında Peyzaj karakter tipi analizi, Peyzaj fonksiyon analizi ve Görsel peyzaj analizi,
4. Elde edilen veriler çerçevesinde farklı sektörlere ilişkin gelişim stratejileri ve sektörel peyzaj rehberlerinin geliştirilmesi,
5. Peyzaj rehberleri ve gelişim stratejilerinden yola çıkılarak peyzaj planı ve plan notları oluşturulması,
6. Peyzaj planının uygulanmasına yönelik peyzaj yönetim yaklaşımıdır (şekil 2).

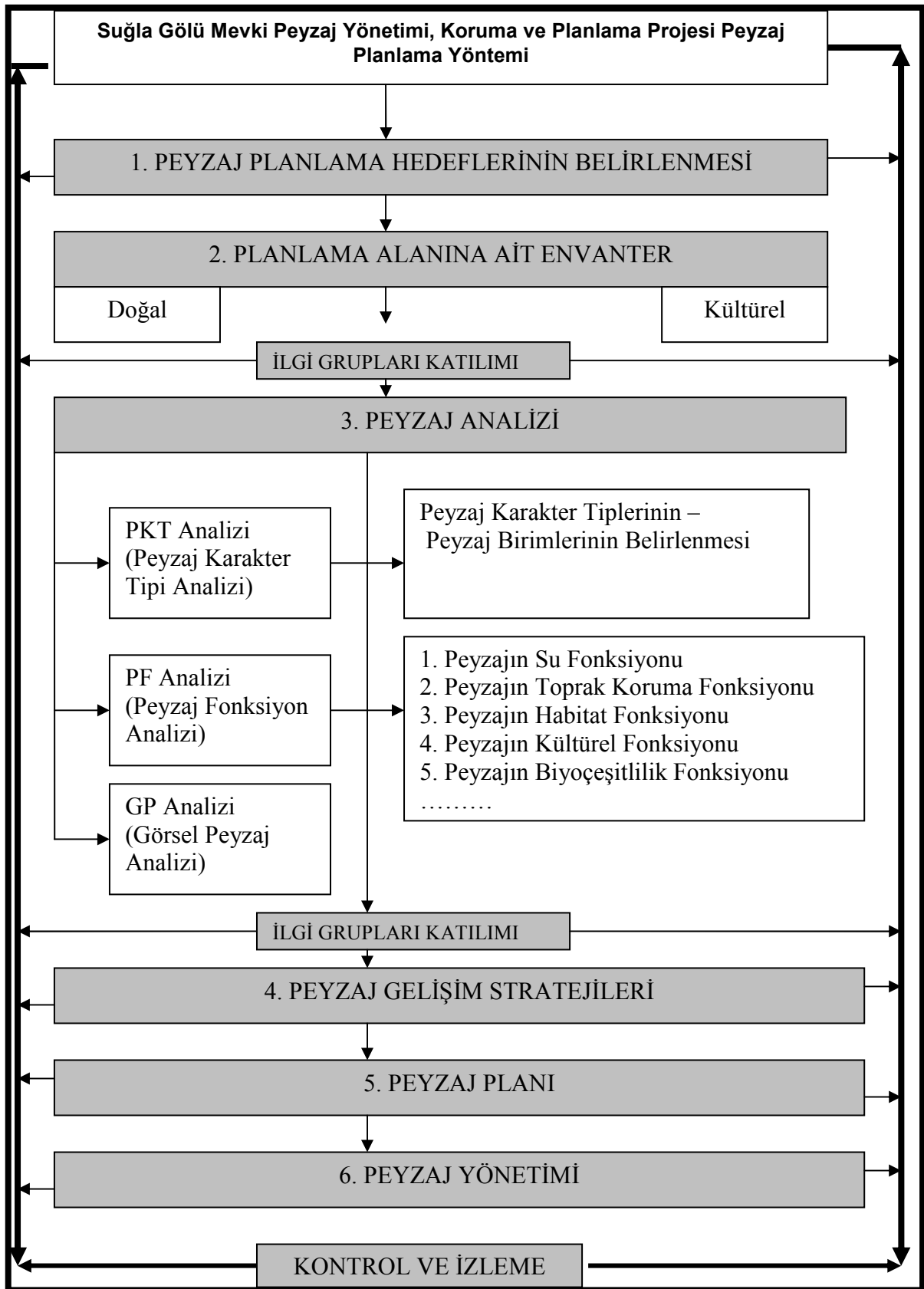
Bu çalışmada peyzaj yönetimi ile ilgili temel yaklaşımlar ve çözümler havza temelinde, ilgili paydaşlarla beraber kurgulanmıştır. Yöntem doğal ve kültürel peyzaj elemanlarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması için genel bir çerçeve oluşumunu içermektedir. Yöntemde ilk olarak arazi çalışmaları ve bölgede yapılan çalıştaylara dayalı olarak su kaynakları yönetimine ilişkin paydaşlar belirlenmiş, ardından su kaynaklarına ilişkin

sorunlar ve bazı çözüm önerileri belirtilmiştir. Yöntemin son aşamasında su kaynaklarının havza temelinde yönetimi için peyzaj yönetim yaklaşımı geliştirilmiştir.

4. Araştırma Bulguları;

4.1. Proje alanındaki paydaşlar ve su ile ilgili sorunlar

Proje alanında su kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesi için tüm paydaşları içeren bir bölgesel toplantının yapılması ve oluşturulacak bir teknik ekiple sorunların yerinde belirlenerek çözümlerin bir arada üretilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda aşağıda su kaynaklarına ait bazı sorunlar arazi çalışmaları, çalıştaylar ve yazılı kaynaklardan elde edilerek Çizelge 1’de ifade edilmiştir.

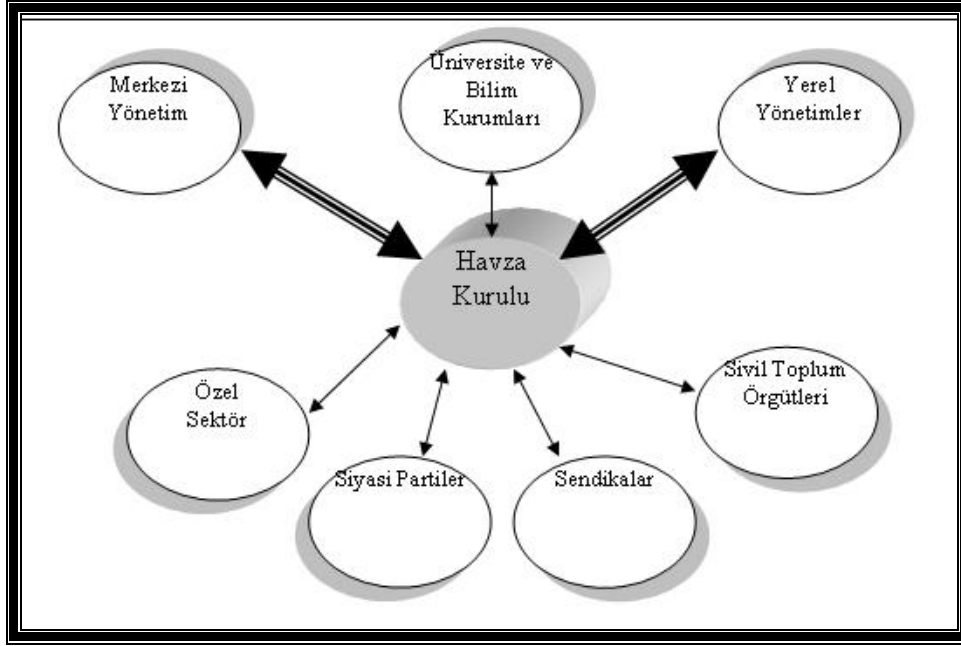
Şekil 1. Peyzaj planlama yöntemi (Uzun ve ark. 2010).

Çizelge 1. Suğla Gölü ve yakın çevresinde su kaynakları yönetiminden kaynaklanan bazı sorunlar ve olası önlemler (Uzun ve ark. 2010).

<u>Su yönetimi ile ilgili ana sorunlar</u>	<u>Su yönetimi ile ilgili alt sorunlar</u>	<u>Olası önlemler</u>
Su paylaşımında eşit olmayan dağılım	Politik kaynaklı hatalı planlama ve projelendirme	-Sulama projelerinin güncelleştirilmesi ve uygulanması -DSİ ve politikacılar arasında işbirliğinin güçlendirilmesi -İlgili merciler tarafından uygun görülmesi halinde barajdan suyun tersine pompalanması
Göl etrafındaki drenaj suları ile ilgili teknik sorunlar	Göl kenarındaki fazla suyu gölün içine alacak su pompalarının kalitesinin düşük olması	-Teknik iyileştirme -Yeni pompaların satın alınması -Su pompalarının kapasitesinin artırılması
Modern sulama sistemlerinin yetersizliği	-Çiftçinin modern sulama sistemleri hakkında bilgi yetersizliği -Salma sulama ile su kaybı -Aşırı ve bilinçsiz su kullanımı	-Modern sulama teknikleri (damla, yağmurlama) ve etkin su kullanımı konusunda çiftçinin bilinçlendirilmesi -Sulama suyunun fiyat/saat bazında kullanımı konusunda çiftçinin bilinçlendirilmesi -Su kaybının önlenmesi
Su kanalları nedeniyle canlıların su kanallarının iki bölümünde yer alan kısımlara geçişinin sınırlanması	-Omurgalı türlerin kanallar üzerinden geçişlerinin engellenmesi nedeniyle izole olma etkisinin artması -Canlıların hareket olanaklarının kısıtlanması	Kanallar üzerinde özellikle, kanalların çevrelerinde bitki örtüsünün yoğun olduğu bölümlerde küçük omurgalılar için geçiş köprülerinin oluşturulması
Yaban Hayatına ilişkin Sorunlar	Sulak alanı kullanan kuşlar ve omurgalıların su depolama sistemi yapılırken düşünülmemiş olmaları	Yaban hayatı ekosistemleri açısından mevcut projenin gözden geçirilmesi ve eklemelerin yapılması

4.2. Peyzaj Yönetimi

Planlama alanında etkin bir yönetim organizasyonunun sağlanabilmesi için, tarım, orman, yerleşim ve turizm ile ilgili peyzaj rehberlerinde belirtilen ilkeler çerçevesinde ve peyzaj planının uygulamaya aktarılmasında bir havza kurulunun oluşturulmasının uygun olacağına karar verilmiştir. Havza kurulu ve bileşenleri Şekil 3’de gösterilmektedir.

Şekil 3. Havza kurulu bileşenleri (Öke 2002 ve Uzun 2003'den değiştirilerek)

Havza kurulu içerisinde yer alan merkezi yönetim içinde Konya Valiliği, İl Özel İdaresi, Devlet Su İşleri, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Tarım İl Müdürlüğü, İl Sağlık Grup Başkanlığı, vb. merkezi kuruluşların temsilcilikleri yer alacaktır. Yerel yönetimlerle ilgili olarak belediyeler önemli bir rol oynayacak ve ülkemizde varolan yapılanmada havza kurulunun temel bileşenlerini oluşturacaklardır. Ayrıca havza ile ilgili alınacak kararlarda, yerel sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar, tarım ve orman kredi kooperatifleri, meslek odaları, sanayiciler, çiftçiler, köy muhtarları, vb. ile birlikte özellikle bölgesel kararların alınması aşamalarında, doğa koruma ve çevre konularında etkinlik gösteren bölgesel ya da ülkesel sivil toplum kuruluşları bu yapılanmada yer bulacak ve medyanın alınacak kararların ve uygulamaların halka aktarılmasında görev almasıyla havza kurulunun yapısı tamamlanacaktır (Uzun 2003)

Havza yönetimi sınırları belirli bir alanda, hemen hemen belirli sosyal, ekonomik ve çevresel döngüleri içinde barındıran üst ölçekli bir yönetim modeli olarak ortaya çıkmaktadır. Hiyerarşik bir yapı bağlamında önce resmi kurumlarla ilgili olarak en üst bağlantısının, daha sonra bölgesel ve lokal ölçeklere kadar organizasyon şemasının nasıl yapılandığını tanımlayan bir sistemdir. Sistemin tanımlanmasının yanı sıra, bu hiyerarşi içinde birimlerin yetki ve sorumluluklarının üzerinde de durulmalıdır. Sistemin üst ve alt ölçeklerinde farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Ancak temel olan tüm ölçeklerde bir plana gereksinimin olduğu ve bu planın oluşturulmasında da üst ölçekten alt ölçeğe doğru, esnek, ilkeli, gelişmelere açık, stratejik ve katılımcı bir planlama anlayışının ortaya konulması ve birbirleriyle tutarlı ve ilintili olması gerektiğidir (Uzun 2003). Bu kapsamda da planlama alanında oluşturulmuş olan peyzaj planı havza kurulunun nasıl işleyeceği ve hangi konulara öncelik vereceği konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır. Aşağıda Suğla Gölü Havza Kurulu'nda etkili olarak görev alacak sektörler ve havza kurulunun yapısı hakkında bilgiler verilmiştir (Şekil 4)

Belirli dönemlerde bu bilgilerin güncelleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda akla gelen bazı veriler; orman amenajman bilgileri, sanayi tesisleri kirlilik durumları, çevre ve sağlık kuruluşları tarafından yapılan analiz sonuçları, malzeme ocakları ruhsat durumları, tarımsal veriler; ekili alanlar, hayvan miktarları, kayıtlı kooperatifler, nüfus, hane, bayan - erkek iş durumu, vb. veriler olarak sıralanabilir. Sonuçta var olan ve güncellenecek bilgilerle birlikte karar alma süreçlerinde önemli bir birim oluşturulmuş olacaktır (Uzun 2003).

Bu üç kişilik ekip havza ile ilgili tüm konularda ilgili taraflarla görüşerek sorunları belirleyecek ve sorunların karşılığındaki kurum ve kuruluşlarla bu sorunların çözümüne yönelik öneriler üretecektir. Yani teknik ekip öncelikle iletişim ve koordinasyon sağlarken aynı zamanda çözüm önerileri üreterek de aktif bir rol oynayacaktır. Zaman zaman çözüme ulaşamadığı durumlarda başta yerel üniversitelerin ilgili birimlerinden olmak üzere, diğer üniversitelerden bilimsel destek alacaklardır. Ayrıca bu üç kişilik ekibin yapacağı çalışmalar arasında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerde yer alacaktır. Bu kapsamda tarım ve hayvancılık ürünleri, orman ikincil ürünleri ve ekoturizme uygun alanların tanıtım ve pazarlama faaliyetleri yürütülecektir. Zaman zaman ilgili sektörlerle ilişkin planlama çalışmaları da bu faaliyetler kapsamında yapılabilecektir.

Ayrıca her bir sektör kendisini temsil eden temsilcilerini seçeceklerdir. Bu sektör temsilcileri kendi sektörlerine ilişkin sorunların neler olduğunu, sorunların nedenlerini, varsa çözüm önerilerini teknik ekibe belirli dönemlerde ileticektir. Böylece kurulun en üst noktasından en alt noktasına devamlı bir bilgi akışı meydana gelecektir.

Kurulun belirli dönemlerde en azından yılda bir ya da iki defa toplanması tüm sektör temsilcileri ve üyelerinin bir araya gelmesi, yapılan ve planlanan işlerle ilgili olarak görüş alışverişinde bulunulması kurulun çalışma verimini artıracaktır.

Kurul çalışmaları sırasında İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğünün bağlı olduğu Vali yardımcısından sorunların çözümü konusunda da teknik destek talep edilebilecektir.

Ayrıca kurul il içindeki yatırımcı kurum ve kuruluşlara kendi görev sahaları içinde bazı taleplerini ileticek, bu kapsamda kurumların yıllık faaliyetlerine bölgeye ilişkin kararların alınması konusunda bir kamuoyu oluşturulacaktır. Bu kamuoyunun oluşturulmasında havza sınırları içindeki yerel medya başta olmak üzere, siyasi parti temsilcileri, sivil toplum örgütleri, sendikalar vb. desteğinin de alınması sağlanacaktır. Çizelge 2’de bu ilkeler çerçevesinde bazı sektörlerle ait peyzaj yönetimi kapsamında yapılması hedeflenen bazı çalışmalar ve bu çalışmaların hangi kurum ve kuruluşlar tarafından yapılabileceği ortaya konulmuştur.

Çizelge 2. Peyzaj yönetimi kapsamında hedeflenen bazı çalışmalar ve sorumlu kurum/kuruluşlar (Uzun ve ark. 2010).

Orman ve Biyoçeşitlilik İçin Bazı Hedefler		Sorumlu Kurum/Kuruluş
Alternatif gelir getirici etkinliklerin desteklenmesi	Sürdürülebilir mantar toplayıcılığı ve üretimi	Orman Bölge Müdürlüğü
	Tıbbi ve aromatik bitkilerin sürdürülebilir toplanması ve üretimi	Orman Bölge Müdürlüğü
	Orman işletmeciliği	Orman Bölge İMüdürlüğü
Yaylalar ve Meralar İçin Bazı Hedefler		Sorumlu Kurum/Kuruluş
Otlama amenajman plan ve programlarının hazırlanması		İl Mera Komisyonu, Orman Bölge Müdürlüğü, İlgili Belediye - Muhtarlık ve Yerel Kullanıcılar
Meraların yetersizliğini önleyebilmek için yem bitkisi üretimi teşviki		İl Mera Komisyonu, Orman Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, İlgili Belediye - Muhtarlık ve Yerel Kullanıcılar
Tarım Sektörü İçin Bazı Hedefler		Sorumlu Kurum/Kuruluş
Tarımsal verimliliği ve ürün çeşitliliğini artırabilmek için eğitim ve proje çalışmaları yürütülmesi		İl Tarım Müdürlüğü, D.S.İ. 4. Bölge Müdürlüğü, İl Özel İdaresi
Suyun etkin ve ekonomik kullanımı ve birim su başına ürünün artırılmasına yönelik çalışmalar		İl Tarım Müdürlüğü, D.S.İ. 4. Bölge Müdürlüğü
Organize organik tarım bölgesinin oluşturulması		İl Tarım Müdürlüğü, Konya Ticaret Borsası
Kooperatif, kooperatif birlikleri, üretici birlikleri ve diğer çiftçi örgütlerine mali destek sağlayarak, bitkisel ve hayvansal üretime ve pazarlamaya yönelik makro ve mikro ölçekli projeler uygulayarak, ortakların ve çiftçilerin gelir düzeylerini artırıcı destekler sağlanması		İl Tarım Müdürlüğü
Seçenekli ve yenilenebilir enerji kaynakları (Biyodizel, biyoetanol ve güneş enerjisi)'nın kırsal kesim ve tarımda kullanımının yaygınlaştırılması		İl Tarım Müdürlüğü
Seçenekli gelir getirici etkinliklerin desteklenmesi	Yem bitkisi üretiminin desteklenmesi	İl Tarım Müdürlüğü
	Besi/organize hayvancılığın desteklenmesi	İl Tarım Müdürlüğü

	Organik tarımın desteklenmesi	İl Tarım Müdürlüğü
	Arıcılık ve organik bal üretimi	İl Tarım Müdürlüğü
Su Yönetimi İçin Bazı Hedefler		Sorumlu Kurum/Kuruluş
Beyşehir-Suğla-Apa projesi sınırları içinde suyun adaletli paylaşımının sağlanması		DSİ 4. Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Sulama Birlikleri
Suğla Ovası'nda yeni sulama alanlarının oluşturulması		DSİ 4. Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Sulama Birlikleri
Suğla Gölü'nün su kalitesinin belirlenmesi		Yerel Üniversiteler, Valilik, Belediye, DSİ 4. Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Sulama Birlikleri
Suğla Gölü'nün su bütçesinin belirlenmesi		Yerel Üniversiteler, Valilik, Belediye, DSİ 4. Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Sulama Birlikleri
Suğla Gölü'nün flora – fauna yapısının belirlenmesi		Yerel Üniversiteler, Valilik, Belediye, DSİ 4. Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Sulama Birlikleri
Suğla Gölü'ne Sulak Alan Yönetim Planı oluşturulması		Çevre ve Orman Bakanlığı, Yerel Üniversiteler, Valilik, Belediye, DSİ 4. Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Sulama Birlikleri
Yerleşim Alanları İçin Bazı Hedefler		Sorumlu Kurum/Kuruluş
Gelişme gereksinimi olan yerleşmelerde, peyzaj planına göre gelişmenin sağlanması için imar planlarının hazırlanması		Belediyeler, İl Özel İdaresi
Turizm/Ekoturizm ve Rekreasyon İçin Bazı Hedefler		Sorumlu Kurum/Kuruluş

Önemli mağaraların alternatif turizm amaçlı değerlendirilmesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, Orman Bölge Müdürlüğü, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, TURSAB
Biyolojik-Peyzaj Onarımı İçin Bazı Hedefler	Sorumlu Kurum/Kuruluş
Düzensiz çöp depolama alanlarının iyileştirilmesi	Çevre ve Orman Bakanlığı, İl Özel İdaresi, Belediyeler
Atıksu arıtımı için yapay sulak alan tesisi	Çevre ve Orman Bakanlığı, İl Özel İdaresi, Belediyeler
Suğla Gölü'nün belirlenen kirliliğinin arıtılması için yüzer – gezer bitki kasaları kullanımı	Çevre ve Orman Bakanlığı, İl Özel İdaresi, Belediyeler
Olası ağaçlandırma alanlarının belirlenmesi, etüt ve proje etkinliklerinin tamamlanması	Orman Bölge Müdürlüğü, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü

5. Sonuç

Ülkemiz koşullarında peyzaj yönetimi konusunda yapılan çalışmalara baktığımızda Suğla projesi yanı sıra, bir doktora tezi çalışmasına rastlanılmıştır.

Doktora tezi Osman Uzun tarafından 2003 yılında “Düzce Asarsuyu Havzası Peyzaj Değerlendirmesi ve Yönetim Modelinin Geliştirilmesi” konusunda yapılmıştır.

Doktora tezinde, Asarsuyu havzasında stratejik planlamayı kendine temel alan ve alt ölçeklerde de eylem planlarını ortaya koyacak olan bir peyzaj yönetim yapısının oluşumu üzerinde durulmuştur. Ekolojik arazi sınıfları alanda oluşturulmuş, Peyzaj ekolojisi temelli bir yaklaşımla leke koridor ve matrisler belirlenerek peyzaj kırılganlığı bağlamında değerlendirilmiş, Havza yönetimi ve planlanması konusu ele alınarak çalışmada temel oluşturması sağlanmış, tüm bu konularla bağlantısı kurularak her bir ekolojik birim için peyzaj kırılganlıklarının ortaya konulması sağlanmış ve sonuçta da getirilen plan kararları ile peyzaj planlama çalışması tamamlanmıştır (Uzun, Yılmaz 2009).

Araştırmada Asarsuyu havzasında var olan kullanımlardan yola çıkılarak, o kullanımların daha sürdürülebilir olması için bazı stratejik plan kararları alınmıştır. Bu kapsamda; Ticaret ve rekreasyon yolu olarak Bolu Dağı eski D-100 karayolunun geliştirilmesi, Havzanın tarım potansiyelinin değerlendirmesi, Ormanlık alanların hem koruma ve hem de rekreasyonel amaçlı kullanımı (fonksiyonel kullanım), Peyzaj onarımı yapılacak alanların belirlenmesi, Kent içinde, akarsu ve açık yeşil alan sistemleri arasındaki

ilişkinin kurulması, Rekreatif yönden var olan durumun geliştirilmesine yönelik olarak belirlenen köy gruplarının özelliklerinin tanımlanması ve hedeflerinin ortaya koyulması sağlanmıştır (Uzun, Yılmaz 2009).

Peyzaj Yönetimi ve Planlaması konusu oldukça geniş disiplinler arası bir yapı içerisinde, katılımcı, doğal kaynakların korunarak, devamlılığını sağlayan aynı zamanda insanı ön planda tutan, uluslararası seviyeden ülke-bölge-peyzaj seviyesinde olmalıdır.

Bu yönetim süreci içerisinde Peyzaj ekolojisi temelli ilkelerin kullanılması ve bu ilkeler doğrultusunda sadece peyzajı ya da havzayı oluşturan elemanların değil, bunun yanı sıra peyzajın yapısı, fonksiyonu ve değişimi üzerinde durulması, sınırlar içerisinde gerçekleşen doğal süreçlerin, karşılıklı ilişkilerin, doğal müdahale ve insan etkinliklerinin iyi kavranması ve amaçlar doğrultusunda kullanılması temel amaçlardan olmalıdır. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere, Avrupa’da çoğu ülkede kullanılmakta olan, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı amaçlayan “Peyzaj Planları” ülkemiz planlama sürecinde en önemli eksikliklerdir. Ülke, Bölge, Alt bölge ve yerel ölçeklerde yapılan peyzaj planları daha sorunlar oluşmadan sorunlara çözüm önerileri getirmesi açısından da oldukça önemlidir. Peyzaj planının uygulamaya aktarılmasında da en önemli araçlardan birisini peyzaj yönetimi oluşturmaktadır (Uzun ve ark. 2009).

Peyzaj yönetimine ilişkin uluslar arası literatür incelendiğinde, peyzajın bir bölümün oluşturan ekosistemler üzerinde yoğunlaştığı gibi, birden fazla ekosistem üzerinde yoğunlaşan çalışmalarda bulunmaktadır (Cissel ve ark 1999, Silva ve ark. 1996, Mc Carter ve ark 1998).

Avrupa Peyzaj Sözleşmesinde belirtildiği üzere, peyzaj tanımında doğal ve kültürel peyzajlarının bir sentezi ve odakta insan ögesi yer almaktadır. Avrupa da sözleşmeye imza koyan ülkelerdeki bu durum insan ve doğa arasındaki dengenin sürdürülebilirliğinin gerektiğinin altının çizilmesi açısından da oldukça önemlidir. Bu kapsamda da her bir ekosistemin bireysel olarak yönetimi üzerine odaklanmak yerine ekosistemlerin bütünü üzerinde bazı yaklaşımlar getirerek alt ölçekte detaylara inmek fayda bulunmaktadır.

Teşekkür

Tebliğ, Devlet Planlama Teşkilatı’nın 9. Ulusal Kalkınma Planında 2007-2009 Dönemi yatırım programları hazırlama rehberi, Bölgesel Gelişme Programı’nda tanımlanan hedef bölgelerden, Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı “Peyzaj Koruma Şubesi” tarafından başlatılan ve AKS mühendislik tarafından yürütücülüğü gerçekleştirilen “Konya İli, Bozkır-Seydişehir-Ahırılı-Yalılıyüyük İlçeleri ve Suğla Gölü Mevkii Peyzaj Yönetimi, Koruma ve Planlama Projesi”nin bir bölümünü oluşturmaktadır. İlgili kurumlara projenin ve tebliğin hazırlanması sırasındaki desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Anonim, 2008. <http://www.veyseleroglu.gen.tr/IlkYillarKonyaSeydisehirSuğlaDepolama.html>

- Cissel John H., Frederick J. Swanson, and Peter J. Weisberg. 1999. Landscape Management Using Historical Fire Regimes: Blue River, Oregon. *Ecological Applications* 9:1217–1231. [doi:10.1890/1051-0761(1999)009[1217:LMUHFR]2.0.CO;2]
- Silva JMCD, Uhl C, Murray G, 1996. Plant Succession, Landscape Management, and the Ecology of Frugivorous Birds in Abandoned Amazonian Pastures. *Conservation Biology*, Volume 10, Issue 2, p491-503
- McCarter J.B., Wilson J., Baker P., Moffett J.L., Oliver C.D., 1998. Landscape Management through Integration of Existing Tools and Emerging Technologies *Journal of Forestry*, Volume 96, Number 6.
- Öke M.K., 2002. Yönetmel ve Kurumsal Yapı. Düzce İl Gelişme Planı ve Stratejisi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu.
- Uzun O., 2003. Düzce Asarsuyu Havzası Peyzaj Değerlendirmesi ve Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Uzun O., Yılmaz, O., 2009. Düzce Asarsuyu Havzası Peyzaj Değerlendirmesi ve Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi* 2009, 15 (1) 79-87, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ankara.
- Uzun O., Dilek E.F., Çetinkaya G., Erduran F., Açüksöz S., 2010. Konya İli, Bozkır-Seydişehir-Ahırılı-Yalılıyük İlçeleri ve Suğla Gölü Mevkii Peyzaj Yönetimi, Koruma ve Planlama Projesi. 1-2. Ara Rapor. TC Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Uzun O., Yılmaz O., Karadağ AA., 2009. Havza Sınırlarının İdari Yapılanmada ve Yerel Yönetimlerde Kullanımı; Düzce Büyük Melen ve Asarsuyu Havzası Örneği. Uluslararası Davraz Kongresi. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (International Davraz Congress, Social and Economic Issues Shaping The World's Future New Dialogue). ISBN: 978-9944-452-33-5. Isparta
- Yarcı B., Malkoç E., 2011. Peyzaj Tasarımı Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *ADÜ Ziraat Fakültesi Dergisi* 2011; 8(1) : 103 – 108, İsparta.